

Preporuke za spječavanje infekcije u trgovinama, uslužnim djelatnostima i malim obrtima, tržišnim centrima

Dosadašnje relevantne preporuke ZZJZFBiH vezano za poslovne aktivnosti

<https://www.zzjzfbih.ba/wp-content/uploads/2020/02/Pitanja-i-odgovori-COVID-19.pdf>

<https://www.zzjzfbih.ba/wp-content/uploads/2020/03/Preporuke-za-sve-poslovne-subjekte.docx>

<https://www.zzjzfbih.ba/wp-content/uploads/2020/02/Kori%C5%A1tenje-maski.pdf>

<https://www.zzjzfbih.ba/wp-content/uploads/2020/04/%C4%8C%C5%A0%C4%86ENJE-I-DEZINFEKCIJA-POVR%C5%A0INA-I-PREDMETA-U-RADNOM-PROSTORU.docx>

Opće preporuke

U ovim poslovnim objektima neophodno je primjenjivati mjere sprječavanja širenja COVID-19 kao i u svim drugim aktivnostima. Ove mjere podrazumjevaju sljedeće:

- Uposlenicima pružiti informacije i edukaciju vezano za prevenciju širenja COVID -19 (materijali se mogu pronaći na stranici Zavoda za javno zdravstvo FBiH, www.zzjzfbih.ba)
  - o Higijena ruku, respiratorna higijena, izbjegavati dodirivanje lica
  - o Standardne mjere higijene i zaštite zdravlja
  - o Mjere zaštite karakteristične za COVID -19
  - o Mjere zaštite karakteristične za djelatnost
- Redovno vršiti kontrolu i nadzor nad provedbom ovih mjera i davati povratne informacije uposlenicima
- Insistirati na provođenju pojačanih mjera higijene i sanitacije. Redovno čistiti prostorije sa standardnim deterdžentom a potom dezinficirati, najmanje dva puta dnevno i nakon svakog prljanja. Kontinuirano vršiti dezinfekciju horizontalnih površina, šteda, rukohvata i ograda.
- Osigurati provjetravanja prostorija tokom radnog vremena mehaničkom ili prirodnom ventilacijom.
- Insistirati na čestom pranju ruku ili dezinfekciji, kako uposlenika tako i mušterija.
- Insistirati da svi uposlenici nose maske, a rukavice i zaštitu za oči u ovisnosti od usluge.
- Insistirati da sve mušterije nose maske.
- Ako je moguće organizirati rad u dvije smjene, na način da između dvije smjene bude vremenski period u kome će se izvršiti čišćenje i dezinfekcija prostora.

- Uposlenike koji razviju simptome kao što su kašalj, povišena tjelesna temperatura, bol u grlu, uputiti da ne dolaze na posao nego da se obrate svom ljekaru
- Ograničiti broj mušterija koji borave istovremeno u trgovini, preporučujemo jedna mušterija na 10m². U manjim objektima osigurati pojedinačne ulaske.
- Jasno istaknuti obavijest o ograničenjima i procedurama prilikom ulaska na ulazu u objekat

Frizerski i drugi tretmani za uljepšavanje

U toku pružanja ovih usluga dolazi do neizbježnog relativno bliskog kontakta između uposlenika i mušterija tako da su mjere zaštite od prenosa COVID -19 od posebnog značaja.

Neophodno je provoditi sve općenite mjere koje se savjetuju za prevenciju širenja COVID -19.

Pored općenitih preporuka u ovoj djelatnosti, karakteristične mjere bi trebale biti:

- Pružanje usluga u unaprijed dogovorenim terminima putem telefona/interneta. Ovako bi se izbjeglo stvaranje gužve i redova ispred objekta. Pri ovome je potrebno adekvatno planirati i na vrijeme dogovoriti tražene usluge, da bi se mogli dogovoriti termini adekvatne dužine.
- Pitati potencijalne mušterije o zdravstvenom stanju, prisustvu ikakvih simptoma vezano za COVID -19 (povišna tjelesna temperatura, opća slabost i suhi kašalj). Ne dopustiti osobama koje su bolesne ulazak u objekat.
- U zavisnosti od veličine objekta, ograničiti broj uposlenika i broj mušterija (jedna mušterija na 10m²) koji mogu biti u objektu u isto vrijeme. Pri ovome voditi računa da je neophodno održati udaljenost od 2m između mušterija prilikom svih aspekata pružanja usluge (ulazak, za vrijeme pružanja usluge, prilikom plaćanja i izlaska iz objekta). Ako ovo nije moguće obezbjediti onda primati mušterije samo jednu po jednu.
- Planirati rad u smjenama tako da više uposlenika nije prisutno u isto vrijeme u objektu.
- Zadržavanje mušterija u objektu skratiti na najkraće moguće vrijeme potrebno za pružanje usluge. Posao završiti što brže i efikasnije i onemogućiti nepotrebno zadržavanje u objektu.
- Osigurati pranje ruku sapunom i vodom ili dezinfekciju ruku na ulasku za mušterije, insistirati da mušterije operu ili dezinficiraju ruke prilikom ulaska.
- Primati samo mušterije sa maskom koju moraju nositi svo vrijeme boravka u objektu.
- Koristiti jednokratne ogrtače za šišanje. Za svaku mušteriju obezbjediti zaseban čist peškir. Peškire prati na 60-90 stepeni celzija sa standardnim deterdžentom za pranje veša.
- Sav korišteni pribor nakon svake mušterije oprati i dezinficirati.
- Gdje je moguće koristiti jednokratni pribor.
- Nakon svake mušterije dezinficirati adekvatnim sredstvom za dezinfekciju sve površine koje je dodirivala mušterija (stolica, rukohvati, stolovi, šteke). Sredstva za dezinfekciju površina koristiti prema uputama proizvođača

- Uposlenici moraju prati ili dezinficirati ruke često, a posebno: nakon dolaska na posao, nakon odlaska u tolet, nakon kašljanja ili kihanja, neposredno prije dodirivanja mušterija, nakon dodirivanja mušterija, nakon obavljanja poslova čišćenja i dezinfekcije prostorija i površina

Trgovine i zanatske radnje

Preporuke se odnose na male trgovine razne robe, servise kućanskih aparata i elektronike, auto servise, ključarske servise, krojačke radnje, obučare i sl. I u ovim objektima neophodno je provoditi sve općenite mjere koje se savjetuju za prevenciju širenja COVID-19. U ovim objektima ne očekuje se blizak kontakt između mušterija, mušterija i uposlenika, tako da bi bile dovoljne općenite mjere koje se preporučuju i u svim ostalim aktivnostima stanovništva. Ograničiti broj mušterija koji borave istovremeno u trgovini, preporučujemo jedna mušterija na 10m². U manjim objektima osigurati pojedinačne ulaske.

- Pojačane standardne mjere higijene prostora
- Higijena ruku (često pranje ruku vodom i sapunom ili dezinfekcija sredstvima na bazi alkohola)
- Svi uposlenici i mušterije moraju imati masku
- Fizička udaljenost između osoba 2m

Dodatne mjere u ovim djelatnostima bi trebale biti:

- Izbjegavanje prisustva više osoba u objektu, te izbjegavanje formiranja gužve i redova. Najbolje posao organizirati tako da se unaprijed telefonom/internetom zakazuju termini dolaska u objekat.
- Koristiti mogućnost dostave i Internet prodaje.
- Sve površine koje je dodirivala mušterija odmah dezinficirati. Ukoliko se od mušterije preuzimaju predmeti (aparati za popravku i sl.) dezinficirati ih nakon preuzimanja, te isto uraditi i prije predavanja/ispоруke mušteriji. Tokom obavljanja poslova preporučuje se i korištenje zaštitnih rukavica.
- U prvoj fazi, izlazak na teren i popravke kod kuće dozvoliti samo u hitnim slučajevima koji zahtijevaju popravku (vodovodne instalacije, električne instalacije, plinske instalacije, grijanje) i prilikom ovih ograničiti kontakt na što manje osoba uz pridržavanje svih mjera zaštite koje se inače preporučuju (higijena ruku, maska)
- Za trgovine tekstilom preporučuje se prodaja bez isprobavanja predmeta. Epidemiološki je posebno rizično probavanje predmeta koji se oblače preko glave. Ako je neophodno isprobati predmete, isprobana roba se mora spremirati na dva dana u za to predviđen prostor prije ponovnog stavljanja u prodaju, a isto važi i za odjevne predmete iz povrata.

Tržni centri

Organizacija i uvjeti prostora

- Provoditi opće mjere navedene na početku ovog dokumenta.
- Osigurati da se ne stvaraju gužve, te da se jasna uputstva o ograničenjima i mjerama postave na svim ulazima na vidljiva mjesta.
- Zbog kontrole broja mušterija preporučuje se da postoji odvojeni ulaz i izlaz gdje god je to moguće. Prilikom ulaska i izlaska mora se moći održavati fizička udaljenost od 1-2 metra.
- Broj mušterija koje mogu biti u isto vrijeme unutar centra odrediti prema površini prostora. Preporučuje se 10m² po osobi, odnosno 10-15 ljudi na 100m².
- Unutar trgovačkog centra preporučuje se da sve osobe nose zaštitne maske preko usta i nosa.
- Preporučuje se pojačna kontrola ventilacije prostora, sa dodavanjem više vanjskog zraka u sistem za ventilaciju. Povesti računa o ispravnosti i higijeni pogona za mehaničku ventilaciju/grijanje i klimatizaciju.
- Na ulazima i na više mjesta u zavisnosti od površine prostora, a najbolje ispred ulaza u svaku trgovinu, postaviti sredstvo za dezinfekciju sa uputstvom za korištenje, kako bi bilo dostupno uposlenicima i mušterijama.
- Preporučuje se da se smanji broj predmeta namjenjenih sjedenju i odmoru kupaca u zajedničkim prostorima centra, kako bi se smanjilo nepotrebno zadržavanje.
- Preporučuje se organizirati rad u dvije smjene, na način da između smjena bude vremenski period u kome će se izvršiti temeljito čišćenje i dezinfekcija prostora.
- Za pojedine djelatnosti primjenjuju se specifične preporuke dostupne od nadležnih ustanova (trgovine, ugostiteljski objekti, sportsko rekreativni kapaciteti, bazeni, hoteli, frizerski/kozmetičarski saloni i sl.). Preporuke su dostupne na sljedećim adresama:

<https://covid19.fmoh.gov.ba/uploads/files/Preporuke%20-%20ugostiteljski%20objekti-1c7f88668489a94e9c61aae25f53bde304dfbedc.pdf>

<https://covid19.fmoh.gov.ba/uploads/files/Preporuke%20-%20muzeji,%20galerije,%20kina...-c34c5741292a538460967fa430ac422b947aef6a.pdf>

<https://covid19.fmoh.gov.ba/uploads/files/Preporuke%20-%20hoteli-4aaf53eaf73ba212bd2f2dda4546bd58630ab6a2.pdf>

Preporuke za mušterije

- Voditi računa o higijeni ruku, respiratornoj higijeni i fizičkoj distanci od drugih osoba.
- Zadržavati se što kraće pri obavljanju trgovine.
- Osobe koje imaju povišenu tjelesnu temperaturu ili kašalj trebaju odgoditi svoj odlazak u trgovački centar i javiti se svom ljekaru.

Preporuke za osoblje/uposlenike trgovačkih centara

- Voditi računa o higijeni ruku, respiratornoj higijeni i fizičkoj distanci od drugih osoba.
- Uposlenike koji razviju simptome kao što su kašalj, povišena tjelesna temperatura, bol u grlu, uputiti da ne dolaze na posao nego da se obrate svom ljekaru. Poželjno je da uposlenici vode računa o svom zdravstvenom stanju, da mjere temperaturu i prate pojavu simptoma kao što su kašalj, umor, otežano distanje.